

به گزین نام

ناصر خسرو قبادیانی مَروزی

گزینش: دکتر سید علی موسوی گمارودی

فهرست

مقدمه / ۹

آغاز سفر از مرو / ۱۳

تبریز / ۱۷

آمد / ۱۸

شهر مَعْرَةُ النُّعْمَانِ و ابوالعلاء مَعْرَى / ۲۰

طرابلس / ۲۲

صیدا / ۲۲

صور / ۲۳

عَكَّة / ۲۳

طبریه / ۲۵

رملة / فلسطین / ۲۵

بیت المقدس / ۲۶

مسجد الاقصی / ۲۹

صفت مشهد خلیل (علیه السلام) / ۳۱

آغاز سال ۴۳۹ ق / ۳۵

سال دوم سفر / ۳۵

ورود به قاهره / ۳۹

صفت شهر مصر و ولایتش / ۳۹

صفت شهر قاهره / ۴۳

صفت شهر مصر / ۴۷

صفتِ خوانِ سلطان / ۵۱

سیرهٔ سلطان مصر / ۵۳

بازگشت به خانه / ۵۹

جُدّه / ۶۴

صفت شهر مکه، شرفها الله تعالى / ۶۵

صفت زمین عرب و یمن / ۶۹

صفت مسجد الحرام و بیت کعبه / ۷۰

صفت در کعبه / ۷۳

بئر زمزم / ۷۳

صفت گشودن در کعبه شرفها الله تعالى / ۷۴

عُمَرهٔ جغرانه / ۷۵

صفت لحسا / ۸۲

اصفهان / ۹۱

طبس / ۹۳

تون / ۹۴

قنات هفتصد گزی گناباد / ۹۵

قاین / ۹۵

نمایه / ۹۹

مقدمه

کتاب حاضر دومین کوشش است برای این که برخی از برجسته‌ترین آثار نثر و نظم گذشته را برگزینیم و آن‌ها را درخور حوصله همگان از اطناب بپیراییم و با شرح و توضیح لغات، در اختیار علاقه‌مندان قرار دهیم؛ آن هم از میان کتاب‌هایی که وجه غالب در آن‌ها، حکایت و داستان است.

برای این منظور، از قرن ۵ به بعد کتاب‌هایی را برگزیده‌ایم. وجه اشتراک در همه این آثار، این است که هریک سرشار از «حکایت»‌هایی است با محتوایی گوناگون و اغلب موضوع آن حکایت‌ها، برانگیختن دانش‌اندوزی و خردورزی و حکمت عملی (اخلاق) و یارویدادهایی است که در زندگی گذشتگان ما روی داده است.

چون طبایع انسانی، شیفته حکایت است، نه پند و وعظ و شعار، در این گزینش‌ها، توجه بیشتر به اصل هر موضوع از طریق حکایت و دوری از شعارها و اضافات خواهد بود. به قول سنایی:

سخن در صورت و معنی، توان گفتن بسی، لیکن
چو بی‌پایان بود، آن به، که کم کوشی و کم گویی

روزگار و زمانه ما، روزگار و زمانه عسرت است، فرصت‌ها کم و فراغ و آسودگی دیرباب. مگر جذبه «حکایت و داستان» مردم را به کتاب خواندن بکشانند. باری این مجموعه برای کسانی منتشر می‌شود که به فرهنگ و ادب ایران علاقه‌مندند و می‌خواهند برگزیده‌ای از بهترین شاهکارهای ادبی ایران را همراه با شرح لغات در اختیار داشته باشند.

هریک از این به‌گزین‌ها را به ترتیب سیر سنوی آن‌ها و به عنوان متنی استوار و برجسته از میراث فرهنگی کشور، به گونه مذکور در زیر برگزیده‌ام:

۱. متن کتاب، تصحیح‌شده استادی توانمند است.

۲. متن منتخب، از اطناب و حتی گاهی از مترادفات پیراسته شده است.

۳. از آیات و روایات و ضرب‌المثل‌ها و اشعار عربی (و حتی اشعار فارسی) فقط آن‌هایی برگزیده شده که در متن، خوش‌نشسته و برای اظهار فضل، به متن تحمیل نشده باشد.

۴. ترجمه آیات در همه این کتاب‌ها از چاپ پنجم ترجمه قرآن کریم صاحب این قلم است.

۵. اگر درج مطلب جدیدی لازم دیده شود، با نام صاحب این قلم مشخص شده است.

۶. تتمه حکایات نیمه‌کاره (حکایت در حکایت‌ها) را - که در برخی از آثار نظم و نثر

ما متداول است - در هر حکایت، همان جایی که هر یک آغاز شده است، به پایان برده‌ام.

۷. مرجع‌گزینش ما و بعضی از زیرنویس‌ها، نسخه‌ای چاپی است به اهتمام و تصحیح و تعلیقات عالمانه روانشاد استاد دکتر محمد دبیرسیاقی.

نویسنده کتاب حاضر، حکیم ناصر بن خسرو قبادیانی مَرَوَزی است. این کتاب حاصل یادداشت‌های سفر او همراه با یکی از برادرانش است که از سال ۴۳۷ هجری قمری از

بلخ آغاز می‌شود و هفت سال به طول می‌انجامد. نثر ناصر خسرو در سفرنامه یکی از جذاب‌ترین نمونه‌های نثر فارسی است.

و باقی بقایان
سید علی موسوی گرمارودی